

حقوق نرم‌افزارها و پایگاه‌های داده

دکتر ستار زرکلام

وکیل پایه یک دادگستری و عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد

حمایت کنند. به همین دلیل است که ۱۶، ۱۷ ماده بیشتر ندارد و به هیچ وجه نیازهای پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای را برآورده نمی‌کند. این قانون در واقع برداشت ناقصی از قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان سال ۱۳۴۸ است، به نحوی که این نقص باعث شد در سال ۸۳ آیین‌نامه اجرایی این قانون تصویب شود و نواقص آن را برطرف کند که می‌بینیم چقدر به قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان سال ۴۸ نزدیک شده است. در حالی که بهتر بود که از همان ابتدا این قانون مورد اصلاح واقع شود بدون اینکه نیاز به تصویب آیین‌نامه‌های خاص، باشد.

امروز خوشبختانه می‌توان از «لایحه جامع حمایت از حقوق مالکیت ادبی و هنری و حقوق مرتبط» که در سال ۱۳۸۹ با مشارکت ده‌ها نفر از متخصصان و برجستگان حقوق مالکیت فکری تصویب شده و هم‌اکنون در مجلس شورای اسلامی ست، یاد کرد که به نظر من لایحه‌ای بسیار جامع و کامل است و می‌تواند به رفع نواقص قوانین موجود، کمک بسیاری کند. این لایحه درصدد برآمده یک نظم حقوقی جامعی درخصوص حقوق مالکیت ادبی و هنری تدوین کند و علی‌رغم اینکه ممکن است ایراداتی هم به این قانون وارد شود، معتقد هستم که مقررات بسیار خوبی دارد و قدم خیلی بزرگی برای حمایت از پدیدآورندگان رایانه‌ای خواهد بود.

برنامه‌های رایانه‌ای اصولاً جنبه کاربردی و کمتر جنبه زیبایی‌شناسانه دارند. به همین دلیل سال‌ها صحبت بر سر این بوده که این برنامه‌ها در چارچوب مالکیت ادبی و هنری به کار گرفته شوند یا در چارچوب قوانین خاص. از سال ۱۹۸۰ میلادی به بعد، ابتدا در آمریکا و سپس در کشورهای چون ژاپن، آلمان، فرانسه و برزیل به این موضوع پرداخته شد. در بسیاری از کشورهای نرم‌افزارها و برنامه‌های رایانه‌ای به‌عنوان یکی از مصادیق آثار ادبی و هنری شناخته شده‌اند. در مورد معاهدات بین‌المللی در این زمینه می‌توان به معاهده TRIPS و WIPO اشاره کرد. معاهده اول جنبه‌های تجاری مالکیت حقوق فکری را مورد توجه قرار می‌دهد و کشورهایایی که عضو سازمان تجارت جهانی می‌شوند، به موافقت‌نامه TRIPS هم می‌پیوندند که باعث می‌شود در همه کشورهای عضو، این آثار مورد حمایت قرار بگیرند. در معاهده WIPO نیز که در سال ۱۹۹۶ منعقد شده، همانند معاهده TRIPS حق مولف یا کپی‌رایت به رسمیت شناخته شده است. اما در ایران می‌توان به قانون حمایت از پدیدآورندگان نرم‌افزارهای رایانه‌ای در سال ۱۳۷۹ اشاره کرد که علی‌رغم اینکه پرداختن به آن در ۲۰ سال پیش، کار ارزنده‌ای محسوب می‌شود، اما باید گفت تدوین‌کنندگان این قانون برخلاف آنچه که در عرصه بین‌المللی می‌گذشته، تلاش کرده‌اند از آن به‌عنوان موضوعی خاص که حمایت خاصی را می‌طلبد، از آن

سخنرانی در سومین همایش حقوق نشر